

Crna Gora
SKUPŠTINA
**Odbor za zdravstvo, rad
i socijalno staranje**
Broj: 00-63-12/23-
EPA: XXVII
Podgorica, 05. april 2023. godine

Na osnovu člana 77 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore, sa sjednice održane 13. februara 2023. godine, podnosi

**IZVJEŠTAJ
SA KONTROLNOG SASLUŠANJA
NA TEMU:
„OBUHVAT DJECE VAKCINISANE MMR VAKCINOM“**

I Odbor za zdravstvo, rad i socijalno staranje Skupštine Crne Gore je, na 58. sjednici, održanoj 26. januara 2023. godine, razmotrio Inicijativu za održavanje kontrolnog saslušanja na temu „Obuhvat djece vakcinisane MMR vakcinom“, koju je, elektronskim putem, podnio poslanik mr Boris Mugoša, član Odbora.

U skladu sa članom 75 stav 3 Poslovnika Skupštine Crne Gore Odbor je odlučio da, 13. februara 2023. godine, održi kontrolno saslušanje predstavnika nadležnih institucija vezano za stepen vakcinacije djece MMR vakcinom.

U cilju prikupljanja potrebnih informacija i stručnih mišljenja, u skladu sa članom 75 stav 2 Poslovnika Skupštine Crne Gore, Odbor je na kontrolno saslušanje pozvao sljedeća lica:

- Dragoslava Ščekića, ministra zdravlja;
- Igora Galića, direktora Instituta za javno zdravlje Crne Gore;
- Huana Santandera, šefa predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori;
- dr Minu Brajović, šeficu Kancelarije Svjetske zdravstvene organizacije u Crnoj Gori;
- dr Lidiju Poček, predsjednicu Udruženja pedijatarata Crne Gore;
- doc. dr Nebojšu Kavarića, predsjednika Nevladinog udruženja „Asocijacija za preventivnu pedijatriju Crne Gore“; i
- Anu Vujošević, v.d. direktora Uprave za inspekcijske poslove.

Na poziv Odbora za kontrolno saslušanje odazvala su se sva pozvana lica izuzev Dragoslava Šćekića, ministra zdravlja, koji iz opravdanih razloga nije bio u mogućnosti prisustvovati predmetnom saslušanju, o čemu je blagovremeno obavijestio Sekretarijat Odbora.

Takođe, kontrolnom saslušanju su prisustvovali Ivana Živković, generalna direktorica Direktorata za javno zdravlje u Ministarstvu zdravlja, dr Slađana Račić, članica Nacionalne komisije za rutinsku imunizaciju, prof. dr Dragan Laušević, epidemiolog Instituta za javno zdravlje Crne Gore, dr Adis Martinović i dr Milko Joksimović, nacionalni koordinatori za imunizaciju u Institutu za javno zdravlje Crne Gore, dr Senad Begić, viši konsultant za zdravstvena pitanja predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori i Jelena Nikčević, sanitarna inspektorica u Upravi za inspekcijske poslove.

II U vezi predmetne teme **Ivana Živković, generalna direktorica Direktorata za javno zdravlje u Ministarstvu zdravlja** napomenula je da je Ministarstvo uradilo sve što je u njihovoj moći, sprovodeći opsežne mjere, kako bi se podigao nivo zdravstvene zaštite i broj vakcinisane djece. U tom smislu navela je realizovane aktivnosti Ministarstva zdravlja:

- formirana je Nacionalna komisija za rutinsku imunizaciju, u kojoj se planiraju i delegiraju sve aktivnosti koje se sprovode povodom imunizacije;
 - izrađen je akcioni plan kojim je predviđena realizacija svih aktivnosti;
 - obezbijedene su vakcine za redovnu imunizaciju i za program sustizanja vakcinacije;
 - izrađeni su vodiči o postupku u slučaju epidemije i distribuirani svim zdravstvenim službama, u svim opštinama;
 - obezbijeden je svakodnevni rad timova za imunizaciju u domovima zdravlja, u terminu od 9 do 17 sati, radnim danima za redovnu imunizaciju, vikendima za program sustizanja;
 - urađene su obuke pedijatarata i tehničara;
 - u toku je testiranje elektronskog obavještanja roditelja o imunizaciji, putem sms-a;
 - pripremljen je zdravstveni informativni material i distribuiran svim zdravstvenim centrima kao i Ministarstvu prosvjete, radi dalje distribucije svim obrazovnim centrima;
 - u toku su obilasci lokalnih samouprava, od strane timova zdravstvenog sistema, tokom kojih se insistira na formiranju operativnih timova na lokalnom nivou;
 - u toku su izrade mikro planova, promocija i društvena mobilizacija političkih partija, poslanika i drugih uticajnih pojedinaca na lokalnom nivou u cilju promocije vakcinacije.
- Živković je istakla da se zdravstveni sistem bori sa brojnim opstrukcijama, od antivaxerskih lobija, ali i neodgovornih pojedinaca kojih, kako je navela, ima i u samom zdravstvenom sistemu. Uzimajući u obzir sve navedeno, istakla je da je, za svaku aktivnost Ministarstva, potrebna snažna podrška parlamenta i čitave zajednice u Crnoj Gori. Takođe, navela je da Ministarstvo ulaže mnogo u sve preventivne programe i s tim u vezi istakla da su, po prvi put u Crnoj Gori, nabavljene HPV vakcine.

Dr Igor Galić, direktor Instituta za javno zdravlje Crne Gore kazao je da, u odnosu na prethodnu sjednicu Odbora posvećenu ovoj temi, bilježi se značajan rast obuhvata MMR vakcinom. S tim u vezi istakao je da takav trend i dinamika procesa imunizacije predstavlja rezultat zabilježene epidemije malih boginja u jednoj od susjednih zemalja ali i sprovedenih aktivnosti zdravstvenih subjekata društva. Govoreći o aktivnostima Instituta za javno zdravlje, koje se umnogome poklapaju sa aktivnostima Ministarstva, posebno se osvrnuo na učestvovanje u izradi akcionog plana za povećanje obuhvata MMR vakcinacije. Kako je naveo, akcioni plan karakterišu četiri operativna cilja i to:

- povećanje pripremljenosti zdravstvenog sektora za sprovođenje adekvatne imunizacije i informisanosti građana o mogućnosti i potrebi imunizacije;
- povećanje pripremljenosti u ostalim sektorima, u okviru Vlade, u saradnji sa nevladinim sektorom, u cilju promocije vakcinacije ali i izmjene i dopune zakonske regulative;
- izgradnja institucionalnog okvira za obezbjeđivanje političke posvećenosti, angažmana i udružene akcije, uz monitoring realizacije planiranih aktivnosti;
- obezbjeđivanje podrške medija i nevladinog sektora u cilju unapređenja informisanosti građana o važnosti vakcinacije.

Galić je naveo da će se ispunjenje akcionog plana provjeravati na tri, odnosno šest mjeseci od početka procesa imunizacije (1. januar 2023. godine) po unaprijed definisanim indikatorima. Imajući u vidu da se jedan od operativnih ciljeva odnosi na obezbjeđivanje političke podrške apelovao je na pomoć Skupštine i političkih partija, kako bi odgovor na slabe obuhvate bio široki društveni uticaj. Galić je napomenuo da je Institut član Nacionalne komisije za rutinsku imunizaciju, kao i da obavljaju ulogu sekretarijata u smislu prikupljanja podataka i koordinacije aktivnosti. Istakao je da su najmanji obuhvati vakcinacijom od prve do treće godine života djeteta.

Nacionalni koordinator za imunizaciju u Institutu za javno zdravlje Crne Gore Adis Martinović izložio je podatke o obuhvatu MMR imunizacije u Crnoj Gori, za uporedni period 13. januar - 13. februar tekuće godine, uzimajući u obzir da je aktivna kampanja počela da daje rezultate otvaranjem ambulanti domaova zdravlja za rad vikendom, što je dovelo do značajnog porasta za taj kratak period. Predstavljajući podatke, kazao je da je uočljivo da je obuhvat prvom i drugom dozom vakcine bio najmanji u predškolskom uzrastu. Naveo je da je, u tom segmentu, postignut najbolji uspjeh sa kampanjom sustizanja vakcinacije. Za 2021. godište, 13. januara, obuhvat je bio 12%, dok je sada 27%. Za 2020. godište, u januaru, obuhvat je bio na 34%, sada je 52%, a za 2019. godište je sa 57% porastao na 67%. On je naveo da su Podgorica, Budva, Bar i Berane, koji su imali obuhvat ispod prosjeka, u zadnje tri do četiri nedjelje postigli značajne rezultate. Obuhvat prvom dozom vakcine predškolske djece, koja su najugroženija kategorija, porastao je sa 51,1% na 61,03% za posmatrani period, dok su ti pomaci mali kada su u pitanju djeca u osnovnim i srednjim školama. Kada je riječ o ukupnom broju nevakcinisane djece u predškolskom uzrastu trenutno je 14,7 hiljada nevakcinisanih, dok je prije mjesec dana bilo njih 18 hiljada. Martinović je kazao da je, od 16. januara, kada su krenule sa vikend radom ambulante za imunizaciju, dato 4.146 doza MMR vakcine, od čega je 3.795 prva doza, a 351 druga doza vakcine.

Dr Lidija Poček kazala je da prvu liniju fronta, kada je imunizacija u pitanju, čine domovi zdravlja, odnosno primarna zdravstvena zaštita, dok Institut za bolesti djece ima ulogu podrške za moguće komplikacije u tom procesu. Naglasila je da postoji dobra saradnja sa kolegama iz Instituta za javno zdravlje i da, u dogovoru sa njima i roditeljima, uvijek se organizuje potrebna vakcinacija. S tim u vezi kazala je da je u Institutu, u proteklih mjesec dana, vakcinisano od 5 do 8 pacijenata na nedjeljnom nivou.

Doc. dr Nebojša Kavarić kazao je da se odnos države prema imunizaciji najbolje ogleda kroz izdvajanje za preventivu. S tim u vezi istakao je da se u Evropskoj uniji, za preventivu, odvaja približno 0,3% od BDP-a, što iznosi približno četiri milijarde eura. Kada bi se u Crnoj Gori odvajalo 0,3% BDP-a za preventivu, to bi bilo oko 18 miliona eura, a 0,3% sredstava odvojenih od budžeta zdravstva bi iznosilo oko milion eura. Kavarić je kazao da oni koji su koncipirali budžet znaju koliko je izdvojeno za preventivu i apelovao da se ta sredstva povećaju i da se u promociju zdravlja ukluči cjelokupno društvo.

Dr Slađana Račić, kazala je da raduje što je rezultat rada u zadnjih mjesec dana izuzetno dobar, dodajući da se nada da će taj trend biti nastavljen, s obzirom da posljednjih dana dolazi do izvjesnog pada u obuhvatu vakcinacije. Istakla je da vjerovatno strah od pandemije jenjava, dok su krenule sa radom škole i vrtići, kao i da su krenule neke nove respiratorne infekcije, što sve mogu biti razlozi trenutnog pada obuhvata. S tim u vezi istakla je potrebu za što bržom i intenzivnijom podrškom, sa svih strana, kako bi se postojeći trend obuhvata održao.

Huan Santander, šef predstavništva UNICEF-a u Crnoj Gori kazao je da je problem niskih stopa imunizacije prisutan već deset godina u Crnoj Gori i da takvo stanje sada predstavlja crveni alarm, jer se posljedice mogu mjeriti dječjim životima. Izrazio je zadovoljstvo što je imunizacija, kao pravo djeteta, prepoznata kao prioritet Odbora i društva, napominjući da će to pitanje za UNICEF nastaviti da bude apsolutni prioritet. UNICEF će nastaviti da, u partnerstvu sa Evropskom unijom, podržava zdravstveni sistem i roditelje, kako bi svako dijete bilo zaštićeno. Kao dobre primjere imunizacije naveo je opštine Mojkovac i Plav, gdje su gotova sva djeca vakcinisana, i na taj način zaštićena od opasnosti koje nose bolesti koje se vakcinom preveniraju. UNICEF pozdravlja nedavne napore Ministarstva zdravlja, Instituta za javno zdravlje i pedijataru u domovima zdravlja da se ubrza imunizacija djece, zaključio je Santander.

Dr Mina Brajović, šefica Kancelarije Svjetske zdravstvene organizacije u Crnoj Gori kazala je da male boginje predstavljaju eminentnu prijetnju i da je gotovo neizbježno da se u Crnoj Gori registruju prvi slučajevi obolijevanja. Kazala je da je, po zapažanjima SZO-a, šest puta povećan broj oboljenja u 2021. godini, u odnosu 2020. godinu. Jedan od razloga zašto ova oboljenja predstavljaju neizbježnu prijetnju jeste alarmantno nizak obuhvat imunizacije u Crnoj Gori. Brajović je kazala da ovakvo stanje, do neke mjere, jeste posljedica COVID-a, iako je SZO insistirala da se tokom epidemije ne zaustavljaju esencijalni servisi građanima. Ocijenila je da trenutni procenat vakcinisanih, nakon par

nedjelja intenzivnijeg djelovanja, predstavlja važan pomak. Istakla je važnost zdravstvenog sistema, kao okosnice odgovora na ova oboljenja, koji obezbjeđuje nabavku i distribuciju vakcina, zdravstveni kadar, u broju koji je moguć, kao i kontinuiranu medicinsku edukaciju tog kadra. Brajović je govorila o problemu malog broja pedijatara u određenim opštinama i u tom smislu navela primjer Kotora. Istakla je važnost uloge lokalne samouprave, u procesu imunizacije, i pozvala na jedinstveni odgovor svih segmenata sistema. Brajović je istakla da su rađene brojne studije, na preko pola miliona ispitanika, i da je nedvosmisleno dokazano da autizam nema veze sa imunizacijom.

Ana Vujošević, v.d. direktora Uprave za inspeksijske poslove kazala je da je Uprava, od 1. januara tekuće godine, svoje redovne aktivnosti podredila aktivnostima koje se tiču imunizacije, čime se bavi zdravstveno-sanitarna inspekcija. S tim u vezi navela je da su obišteni svi domovi zdravlja u Crnoj Gori i da je dobijeno 308 potvrda o roditeljima, starateljima ili usvojiocima koji su odbili da vakcinišu djecu, i prema njima su sprovedeni postupci u skladu sa zakonom. Istakla je da se ne radi samo o zahtjevima za pokretanje prekršajnog postupka, već i o izricanju prekršajnih naloga, što je podrazumijevalo novčane kazne na licu mjesta, odnosno u roku od osam dana kako je to zakonom predviđeno. Vujošević je naglasila da Uprava nije represivni, već preventivni organ i smisao inspeksijskog nadzora je postizanje svrhe, koja će se, kako je navela, postići povjerenjem u institucije i struku, a ne kaznama.

Dr Milko Joksimović, nacionalni koordinatori za imunizaciju u Institutu za javno zdravlje Crne Gore kazao je da je da ne postoji država u kojoj je visok obuhvat HPV vakcinacijom, a nizak MMR vakcinacijom. Joksimović je rekao da je do sada, za četiri i po mjeseca, u prvoj ciljnoj grupi koja je predviđena, vakcinisano 25% djevojčica. Kako je naveo, uzimajući u obzir stanje na terenu, podaci o vakcinaciji su zadovoljavajući. Jedan od ciljeva SZO-a je da se do 2030. godine dostigne obuhvat 90% vakcinisanih djevojčica prije 15. godine života. U Institutu se radi na tome da se, u najskorijem roku, proširi program HPV vakcinacije, prvo na uzrast djevojčica od 9 do 14 godina, a, ako bude mogućnosti i sredstava, i na djevojke do 26. godine života.

III U raspravi, povodom predmetne teme, učestvovali su članovi Odbora: dr Srđan Pavićević, mr Boris Mugoša, dr Adnan Striković, Milosava Paunović, dr Vladimir Dobričanin i dr Tamara Vujović.

Tokom diskusije bilo je riječi o sljedećim temama:

- značaju MMR vakcina i podacima o obuhvatu vakcinacije;
- formiranju Nacionalne komisije za imunizaciju i njenom sastavu;
- Akcionom planu za povećavanje obuhvata imunizacije;
- potrebi mobilizacije na svim nivoima, od lokalnog do nacionalnog, sa akcentom na organizovanje lokalnih centara za imunizaciju;
- mogućnosti potencijalne pandemije morbila, već prisutne u regionu;

- izradi vodiča i elektronskog sistema informisanja, s ciljem edukovanja roditelja o važnosti ove teme;
- ulozi obrazovnog sistema i odgovornosti roditelja;
- uticaju mentaliteta na proces imunizacije i podložnosti neutemeljenim teorijama, vezanim za izazivanje autizma;
- značaju ulaganja u preventivu;
- uticaju Covid pandemije na smanjenje obuhvata redovne vakcinacije;
- nedostatku medicinskog kadra, edukaciji i značaju izabranog ljekara za obuhvat vakcinacije;
- značaju imunizacije djevojčica HPV vakcinom;
- ulozi Uprave za inspeksijske poslove s ciljem da se obezbijedi bolja kontrola procesa imunizacije.

IV Nakon sprovedenog kontrolnog saslušanja, Odbor je na 65. sjednici, održanoj 04. aprila 2023. godine, usvojio sljedeće

ZAKLJUČKE:

1. Odbor konstatuje da u procesu imunizacije MMR vakcinom ne postoji potrebno sinhronizovano djelovanje na relaciji porodica i roditelji – pedijatrijska zaštita – Ministarstvo zdravlja – obrazovne institucije (vrtići i škole) – pravosudni organi u smislu dosljedne primjene važećeg zakonodavstva.
2. Odbor predlaže Ministarstvu zdravlja da, zbog neprihvatljivo niskog indeksa vakcinisanosti djece MMR vakcinom, preduzme određene aktivnosti usmjerene na podizanje stepena obavezne imunizacije, kao što su povećano i preciznije praćenje procesa vakcinacije, veća medijska zastupljenost ovog problema, kvalitetna i kontinuirana edukacija ukupne javnosti a posebno roditelja kroz sistem otvaranja savjetovališta, jača i bliža korelacija školskog sistema sa pedijatrijskom službom kroz sistem bolje informisanosti i kontrole sa jasnim stavom školskog sistema prema vakcinalnom statusu djece kao i prijavljivanje nadležnim državnim organima roditelja, koji odbijaju vakcinaciju djece, u cilju njihovog daljeg procesuiranja.

Izlaganja članova Odbora za zdravstvo, rad i socijalno staranje, kao i lica pozvanih na konsultativno saslušanje, sadržana su u zapisniku sa 59. sjednice Odbora.

PREDSJEDNIK ODBORA
Dr Srđan Pavićević